

Momentum brokeri d.o.o.
za poslovanje vrijednosnim papirima
Đorđićeva 23, HR-10000 Zagreb
MBS 080625443, OIB 31420982754
T +385 (0)1 6396 671, +385 (0)1 6396 672
T +385 (0)1 6396 673, F +385 (0)1 6396 680
www.momentum-brokeri.hr
trgovanje@momentum-brokeri.hr

**Podaci o investicijskim i pomoćnim uslugama investicijskog društva Momentum brokeri d.o.o. te
financijskim instrumentima dostupnim na tržištu i rizicima ulaganja u iste**

Zagreb, lipanj 2009. g.

SADRŽAJ

1 PRAVNI TEMELJ	3
2 PODACI O DRUŠTVU I NJEGOVIM USLUGAMA	3
2.1 ČLANSTVA I OVLAŠTENJA	3
2.2 ODNOSI I KOMUNIKACIJA S KLIJENTOM	4
2.3 SUSTAV ZAŠTITE ULAGATELJA	4
2.4 UPRAVLJANJE SUKOBOM INTERESA	5
3 RAZVRSTAVANJE KLIJENATA	6
3.1 MALI ULAGATELJI	7
3.2 PROFESIONALNI ULAGATELJI	7
3.3 KVALIFICIRANI NALOGODAVCI	8
3.4 IZMJENA KATEGORIZACIJE KLIJENTA	9
4 FINACIJSKI INSTRUMENTI	10
4.1 PRENOSIVI VRIJEDNOSNI PAPIRI	12
4.1.1 DIONICE	12
4.1.2 OBVEZNICE	14
4.2 INSTRUMENTI TRŽIŠTA NOVCA	15
4.3 UDJELI U OTVORENIM INVESTICIJSKIM FONDOVIMA S JAVNOM PONUDOM	15
4.4 IZVEDENICE	16
5 PROCJENA PRIKLADNOSTI	17
6 MJESTA IZVRŠENJA NALOGA	18
7 TROŠKOVI I IZDACI	19

1 PRAVNI TEMELJ

Zakonom o tržištu kapitala (Narodne novine 88/08,146/08 i 74/09, dalje u tekstu: ZTK) koji je stupio na snagu 01. siječnja 2009. godine uređena su prava i obveze sudionika na tržištu kapitala u Republici Hrvatskoj. Donošenje ZTK-a bilo je uvjetovano postupkom prilagodbe hrvatskoga zakonodavstva europskoj pravnoj stečevini u svezi s pružanjem investicijskih usluga i obavljanjem investicijskih aktivnosti s financijskim instrumentima, kao i u svezi s ponudom, uvrštenjem i trgovanjem financijskim instrumentima na uređenim tržištima.

Pravno uređenje tržišta kapitala stupanjem na snagu ZTK-a u potpunosti se uskladilo s pravnom stečevinom Europske unije i europskim standardima na području investicijskih usluga i aktivnosti.

Odredbe ZTK-a su, prije svega, u funkciji bolje zaštite Klijenata investicijskih društava usklađivanjem zahtjeva koje investicijska društva i uređena tržišta moraju ispunjavati prilikom pružanja investicijskih usluga i obavljanja investicijskih aktivnosti, kao i definiranja pravila poslovnog ponašanja investicijskih društava prilikom pružanja investicijskih usluga.

Momentum brokeri d.o.o., kao investicijsko društvo koje je ovlašteno pružati investicijske i pomoćne usluge i obavljati investicijske aktivnosti, obvezno je – sukladno odredbama ZTK-a – svojim Klijentima i potencijalnim Klijentima pružiti sve potrebne informacije o navedenim uslugama i aktivnostima kako bi svi Klijenti i potencijalni Klijenti mogli u razumnim okvirima razumjeti prirodu i rizike takvih investicijskih usluga, kao i specifične vrste financijskih instrumenata koji im se nude te kako bi svatko od njih mogao donijeti kvalitetne investicijske odluke.

2 PODACI O DRUŠTVU I USLUGAMA KOJE NUDI

2.1 ČLANSTVA I OVLAŠTENJA

Momentum brokeri d.o.o. jest investicijsko društvo (dalje u tekstu: Društvo) sa sjedištem u Zagrebu, Đorđićeva 23. Internetska stranica Društva glasi: <http://www.momentum-brokeri.hr>.

Društvo je ovlašteno i registrirano za pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti te pružanje pomoćnih usluga sukladno odobrenju Hrvatske agencije za nadzor financijskih institucija (dalje u tekstu: Agencija) sa sjedištem u Zagrebu, Miramarska 24b. Internetska stranica Agencije glasi: <http://www.hanfa.hr>.

Investicijske usluge i aktivnosti koje je Društvo ovlašteno pružati, odnosno obavljati jesu:

- zaprimanje i prijenos Naloga u svezi s jednim ili više financijskih instrumenata,
- izvršavanje Naloga za račun Klijenata,
- upravljanje portfeljem te
- investicijsko savjetovanje.

Pomoćne usluge koje je Društvo ovlašteno pružati jesu:

- pohrana i administriranje financijskih instrumenata za račun Klijenata, uključujući i poslove skrbništva i s tim povezane usluge;
- davanje kredita ili zajma ulagatelju;
- savjetovanje o strukturi kapitala, poslovnim strategijama i srodnim pitanjima te usluge savjetovanja i usluge vezane uz spajanja i stjecanja udjela u društvima;
- usluge deviznog poslovanja ukoliko su vezane uz pružanje investicijskih usluga te
- investicijsko istraživanje i financijske analize te preporuke koje se odnose na transakcije s financijskim instrumentima.

Društvo je član ovih institucija:

- Zagrebačke burze d.d. (dalje u tekstu: Burza) sa sjedištem u Zagrebu, Ivana Lučića 2a;

- Središnjega klirinškog depozitarnog društva d.d. (dalje u tekstu: SKDD) sa sjedištem u Zagrebu, Heinzelova 62a te
- drugih financijskih institucija ovlaštenih od strane nadležnih tijela čijim se uslugama koristi, odnosno posredstvom kojih obavlja poslove u svoje ime, a za račun Klijenta.

2.2 ODNOSI I KOMUNIKACIJA S KLIJENTOM

Komunikacija Klijenta s Društvom, kao i primanje dokumenata i drugih podataka od Društva odvija se na hrvatskome jeziku, a na poseban zahtjev Klijenta i na engleskome jeziku. Ukoliko Klijent zatraži komunikaciju s Društvom na engleskome jeziku, Ugovor o pružanju usluge zaključit će se u pet primjeraka, od kojih će tri biti na hrvatskome jeziku, a dva na engleskome jeziku. Klijentu pripada po jedan primjerak na svakom jeziku, dok Društvo zadržava dva primjerka na hrvatskome jeziku i jedan primjerak na engleskome jeziku. U slučaju odstupanja između dviju verzija Ugovora, primjenjivat će se odredbe Ugovora na hrvatskome jeziku.

Klijent može, osim ako nije drugačije posebno ugovoreno, slati sve upute, Naloge i obavijesti te ostvarivati sve druge oblike komunikacije s Društvom u svezi s investicijskim uslugama ili aktivnostima, ili pomoćnim uslugama koje su eventualno ugovorene i regulirane Ugovorom sklopljenim između Klijenta i Društva (dalje u tekstu: Ugovor), na ovu adresu i/ili kontakte u Društvu:

MOMENTUM BROKERI D.O.O.

ĐORĐIĆEVA 23, 10000 ZAGREB

Telefon: +385 (0)1 6396 671, 6396 672, 6396 673

Telefaks: +385 (0)1 6396 680

E-pošta: trgovanje@momentum-brokeri.hr

Internet: www.momentum-brokeri.hr

Društvo može, osim ako nije drugačije ugovoreno, slati i davati Klijentu sve potvrde, obavijesti, izvješća, pozive i ostvarivati sve druge oblike komunikacije u svezi s obavljenim investicijskim uslugama ili aktivnostima, ili s pomoćnim uslugama ugovorenima između Klijenta i Društva na adresu, odnosno brojeve koje je Klijent dostavio Društvu.

Prilikom ostvarivanja bilo kojeg oblika komunikacije s Klijentom, Društvo može snimati ili na bilo koji drugi način bilježiti sveukupnu ili samo pojedinačnu komunikaciju, a o činjenici snimanja ili bilježenja ne mora prije početka svakoga pojedinog snimanja ili bilježenja posebno upozoriti Klijenta.

Način komunikacije između Klijenta i Društva prilikom davanja i zaprimanja Naloga, odnosno uputa reguliran je Ugovorom.

Klijent je dužan odmah obavijestiti Društvo o promjeni adresa i drugih podataka koji su relevantni za obavještanje, kao i za izvršavanje obveza Društva prilikom pružanja investicijskih i pomoćnih usluga ili obavljanja investicijskih aktivnosti.

Društvo će izvještavati Klijenta o svim uslugama koje mu je pružilo, uključujući i troškove vezane uz transakcije i usluge koje su poduzete za račun Klijenta.

2.3 SUSTAV ZAŠTITE ULAGATELJA

Sukladno odredbama ZTK-a, imovina Klijenta – financijski instrumenti i novčana sredstva – vodi se odvojeno od imovine Društva na zasebnim računima.

Navedena imovina Klijenta nije vlasništvo Društva, ne ulazi u imovinu Društva niti u likvidacijsku ili stečajnu masu, niti može biti predmet ovrhe u svezi s potraživanjima prema Društvu. Društvo vodi evidencije i račune na način koji omogućuje da neodgodivo u svakom trenutku može razlučiti imovinu koju drži za jednoga Klijenta od imovine ostalih Klijenata i imovine samog Društva.

Društvo kao obveznik članstva u Fondu ispunjava sve obveze sukladno ZTK-u i pratećim propisima donesenih na temelju tog Zakona.

Plaćanjem doprinosa navedenome Fondu zaštićene su tražbine Klijenata Društva – uglavnom malih ulagatelja – u slučaju otvaranja stečajnog postupka nad Društvom ili ako Agencija utvrdi da je kod Društva nastupila nemogućnost ispunjavanja obveza prema Klijentima na način da ne može izvršiti novčanu obvezu i/ili vratiti financijske instrumente koje je držalo, administriralo i kojima je upravljalo za račun Klijenta, a malo je vjerojatno da će se te okolnosti u dogledno vrijeme bitno promijeniti.

Sukladno odredbama ZTK-a, sljedeće tražbine Klijenta, fizičke ili pravne osobe u svezi s investicijskom uslugom te uslugom pohrane i administriranja financijskih instrumenata za račun Klijenta, uključujući i poslove skrbništva i s tim povezane usluge koje su ugovorene s Klijentom, osigurane su do vrijednosti od najviše 150.000,00 kuna po Klijentu Društva.

Iznos zaštićenih tražbina Klijenta Društva obračunava se kao ukupan iznos potraživanja Klijenta, bilo da ih Društvo drži na jednome ili više računa, po jednoj ili više ugovornih osnova, ili u svezi s jednom ili više investicijskih usluga, u kunama i/ili valuti države članice, do visine zakonski osiguranog iznosa u koji su uključene i kamate do dana otvaranja stečajnog postupka nad Društvom ili dana objave rješenja Agencije o nastupanju osiguranoga slučaja.

2.4 UPRAVLJANJE SUKOBOM INTERESA

Upravljanje sukobom interesa uređeno je internim aktom Politika upravljanja sukobom interesa, kojim je utvrđeno da sukob interesa u Društvu predstavlja svaka situacija u kojoj Društvo i/ili relevantna osoba nisu neutralni i objektivni u odnosu na predmet poslovanja, odnosno koriste svoju specifičnu poziciju pri pružanju i obavljanju investicijskih usluga i aktivnosti te pomoćnih usluga, imajući profesionalne i/ili osobne interese koji su u suprotnosti s interesima Klijenata.

To može utjecati na nepristranost pri pružanju predmetnih usluga i izvršavanju aktivnosti i štetiti interesima Klijenata. U ovakvim situacijama, Društvo i relevantna osoba dužni su voditi brigu o tome da ne povrijede interese Klijenata.

Društvo će načelno kao okolnosti koje predstavljaju sukob interesa uvijek smatrati situacije u kojima:

- Društvo i/ili relevantna osoba koje raspolažu povlaštenim informacijama mogu ostvariti financijsku korist ili izbjeći gubitak na štetu Klijenta;
- Društvo i/ili relevantna osoba imaju interes/korist od ishoda poslovne aktivnosti koja je obavljena za Klijenta ili od transakcije koja je izvršena za račun Klijenta, a koja je u suprotnosti s interesima Klijenta;
- Društvo i/ili relevantna osoba imaju financijski ili neki drugi motiv za pogodovanje interesima drugoga Klijenta ili grupe Klijenata na štetu interesa Klijenta;
- predmet poslovanja Društva i/ili relevantne osobe je identičan predmetu poslovanja Klijenta;
- Društvo i/ili relevantna osoba prime ili će primiti od osobe koja nije dotični Klijent dodatnu naknadu ili poticaj u vidu novca, roba ili usluga u svezi s poslovnom aktivnošću koja je izvršena za Klijenta, a što nije uobičajena provizija ili naknada za taj posao.

Kao tipične situacije u Društvu koje predstavljaju sukob interesa smatraju se, primjerice, i situacije u kojima:

- Društvo i/ili relevantna osoba trguju u svoje ime i za svoj račun određenim financijskim instrumentima, a istovremeno Društvo i/ili relevantna osoba raspolažu povlaštenim informacijama u svezi s predmetnim financijskim instrumentima;
- postoji vlasnička povezanost Društva i/ili relevantne osobe s osobama koje su u tržišnoj utakmici s Klijentom i/ili sa samim Klijentom;
- Društvo i/ili relevantna osoba kod ponude financijskih instrumenata u kojoj Društvo nudi usluge iz članka 5. stavak 1. točka 4. i/ili iz točke 5. ZTK-a posjeduju dionice ili druge vrijednosne papire istog značaja koji predstavljaju udio u kapitalu ili u članskim pravima u društvu Klijenta.

Da bi se spriječile okolnosti i situacije koje mogu uzrokovati sukob interesa, Društvo je osiguralo:

- da organizacijske jedinice Društva koje pružaju i obavljaju različite investicijske usluge i aktivnosti te pomoćne usluge isto čine neovisno jedne o drugima;
- u svrhu sprečavanja negativnog utjecaja sukoba interesa na interese Klijenata, kontinuirano jačanje sustava unutarnjih kontrola te poduzimanje svih svrsishodnih mjera za identificiranje sukoba interesa koji mogu nastati između Društva i/ili relevantnih osoba s jedne strane i Klijenata s druge strane;

- da se, ukoliko razmjena informacija može naštetiti jednom ili više Klijenata, kontinuirano i učinkovito pomoću uspostavljenog sustava unutarnjih kontrola kontrolira razmjena informacija između relevantnih osoba uključenih u aktivnosti koje u sebi nose rizik od sukoba interesa;
- vođenje evidencije o osobnim transakcijama relevantnih osoba;
- temeljem općeg načela, da se svi Klijenti iz iste kategorije (mali ili profesionalni ulagatelji, kvalificirani Nalogodavci) tretiraju jednako; relevantne osobe dužne su ravnopravno štiti interese svih Klijenata u skladu s dobrim poslovnim običajima i ne smiju zloupotrebjavati njihovu nestručnost i nepoznavanje poslovne prakse kako bi si pribavili neprikladnu korist;
- da neposredni rukovoditelj relevantne osobe koja se nalazi u (potencijalnom) sukobu interesa ima diskrecijske ovlasti glede izuzimanja iste osobe iz sudjelovanja u provedbi predmetne transakcije;
- da se, kada se utvrdi potencijalni ili postojeći sukob interesa rukovoditelja, može pooštriti postupak odlučivanja pri izvršenju poslovnih aktivnosti;
- da će Društvo uspostaviti i provoditi takve organizacijske mjere koje su usmjerene sprečavanju i ograničavanju neprimjerenog utjecaja bilo koje osobe na relevantnu osobu koja nudi investicijske usluge i obavlja investicijske aktivnosti;
- da će Društvo uspostaviti odvojenu kontrolu relevantnih osoba čija primarna funkcija uključuje poslovne aktivnosti za Klijenta ili pružanje usluga Klijentima u kojih može postojati sukob interesa ili koje na drugi način zastupaju;
- da se ukloni svaka neposredna povezanost između primanja relevantnih osoba koje su većim dijelom uključene u jednu poslovnu aktivnost i primanja ili dobiti koju ostvare druge relevantne osobe koje su većim dijelom uključene u drugu poslovnu aktivnost, kada do sukoba interesa može doći u svezi s tim aktivnostima;
- da će Društvo poduzimati odgovarajuće mjere kojima je cilj spriječiti ili kontrolirati istovremeno ili naknadno sudjelovanje relevantne osobe u različitim investicijskim ili pomoćnim uslugama, ili investicijskim aktivnostima, ukoliko to sudjelovanje može naštetiti pravilnom upravljanju sukobom interesa (primjerice prilikom provedbe interne rotacije relevantnih osoba iz organizacijskih dijelova na koje se primjenjuje načelo *kineskog zida*);
- vođenje evidencije o poduzetim mjerama glede sprečavanja sukoba interesa te
- periodičku provjeru i po potrebi reviziju primjerenosti sustava kontrola glede sukoba interesa.

Ukoliko nastupe okolnosti i situacije iz kojih proizlazi sukob interesa, Društvo će poduzeti mjere na način da će pokrenuti postupak interne kontrole. Unutar postupka interne kontrole osobe u kojih su nastupile okolnosti i situacije iz kojih proizlazi sukob interesa moraju dati pismeno očitovanje o nastalom djelu.

Kako bi se riješio sukob interesa, Društvo će predložiti odgovarajuće mjere te utvrditi uvjete za privremeno obavljanje aktivnosti koje su u sukobu interesa, sve dok se ne provedu predložene mjere za uklanjanje sukoba interesa.

U svrhu ograničavanja protoka informacija između različitih organizacijskih jedinica Društva, u organizacijskoj strukturi se primjenjuje takozvani mehanizam **kineskog zida** (*Chinese Wall*), koji omogućuje pristup povjerljivim, povlaštenim i drugim informacijama isključivo onim relevantnim osobama u organizacijskim jedinicama kojima su iste informacije opravdano potrebne pri izvršavanju svojih poslovnih i profesionalnih obveza.

U slučaju da je uspostavljeni mehanizam nedovoljan za primjereno upravljanje potencijalnim sukobom u određenoj situaciji, Društvo će poduzeti dodatne mjere, odnosno:

- nakon razmatranja svih činjenica koje su dostupne relevantnim osobama, implementirat će *ad hoc* kineski zid koji je specifičan za određenu transakciju ili dodatnu metodu odvajanja informacija i/ili
- podići će izvršenje transakcije na višu razinu.

3 RAZVRSTAVANJE KLIJENATA

Društvo je – s obzirom na znanje, iskustvo, financijsku situaciju i ulagateljske ciljeve Klijenata – obvezno razvrstati Klijente u male i profesionalne ulagatelje te iste obavijestiti o navedenom razvrstavanju. Društvo može pojedine profesionalne ulagatelje dalje razvrstati u kvalificirane Nalogodavce, ukoliko isti zadovoljavaju uvjete propisane odredbama ZTK-a.

3.1 MALI ULAGATELJI

Društvo će automatski razvrstati i tretirati kao male ulagatelje sve fizičke i pravne osobe te pravne subjekte koji se ne mogu smatrati profesionalnim ulagateljima ili kvalificiranim Nalogodavcima.

3.2 PROFESIONALNI ULAGATELJI

Klijenti koji se smatraju profesionalnim ulagateljima

Profesionalnim ulagateljima smatraju se Klijenti koji posjeduju dovoljno iskustva, znanja i stručnosti za samostalno donošenje odluka o ulaganjima i pravilnoj procjeni rizika, koji su s time povezani.

Subjekti koji se smatraju profesionalnim ulagateljima kod pružanja svih investicijskih i pomoćnih usluga u odnosu na sve financijske instrumente jesu:

- Subjekti koji za djelovanje na financijskom tržištu podliježu obvezi odobrenja ili/i nadzora nadležnoga regulatornog tijela:
 - investicijska društva,
 - kreditne institucije,
 - ostale financijske institucije s odobrenjem za rad koje je izdalo nadležno tijelo u skladu sa zakonskim propisima koji uređuju njihov rad,
 - osiguravajuća društva,
 - subjekti za zajednička ulaganja i njihova društva za upravljanje,
 - društva za upravljanje mirovinskim fondovima i mirovinski fondovi,
 - mirovinska osiguravajuća društva,
 - trgovci robom i izvedenicama na robu,
 - lokalna društva te
 - ostali institucionalni ulagatelji čija glavna djelatnost nije obuhvaćena ovom točkom, a podliježu obvezi odobrenja ili nadzora za djelovanje na financijskome tržištu.
- Pravne osobe koje u odnosu na prethodnu poslovnu godinu za koju su dostupna zadnja revidirana financijska izvješća, odnosno nerevidirana financijska izvješća koja redovito dostavljaju relevantnim nadzornim tijelima ako ne postoji obveza revizije sukladno važećim propisima, a zadovoljavaju najmanje dva od ovih uvjeta:
 - ukupna aktiva iznosi najmanje 150 milijuna kuna,
 - netoprihod u visini od najmanje 300 milijuna kuna te
 - kapital u visini od najmanje 15 milijuna kuna.
- Nacionalne i regionalne vlade, javna tijela za upravljanje javnim dugom, središnje banke, međunarodne i supranacionalne institucije kao što su Svjetska banka, Međunarodni monetarni fond, Europska središnja banka, Europska investicijska banka i slične međunarodne organizacije.
- Ostali institucionalni ulagatelji čija je glavna djelatnost investiranje u financijske instrumente, a koji ne podliježu obvezi odobrenja ili nadzora rada na financijskom tržištu od strane nadležnog tijela, uključujući i subjekte osnovane u svrhu sekuritizacije imovine.

Prethodno navedene subjekte i pravne osobe Društvo će automatski razvrstati i tretirati kao profesionalne ulagatelje, ukoliko isti ispunjavaju uvjete koji su određeni za navedenu kategorizaciju.

Klijenti koji se mogu tretirati kao profesionalni ulagatelji

Osim Klijenata koji se smatraju profesionalnim ulagateljima, Društvo može kao profesionalne ulagatelje tretirati i druge Klijente, pravne i fizičke osobe, ukoliko isti to zahtijevaju i ukoliko ispunjavaju potrebne kriterije i postupke.

Zahtjev Klijenta – malog ulagatelja da ga se tretira kao profesionalnog ulagatelja – može bit općenit ili u odnosu na neku posebnu investicijsku uslugu ili transakciju, ili pomoćnu uslugu ili vrstu transakcije ili proizvod. Navedeni zahtjev se mora dostaviti Društvu na propisanom obrascu pod nazivom Zahtjev za promjenu kategorizacije malog ulagatelja – koji se, u svrhu razvrstavanja Klijenta, smatra procjenom Klijentova znanja, iskustva i stručnog znanja – ovisno o vrsti transakcije ili usluge te o sposobnosti donošenja vlastite odluke o ulaganjima i razumijevanju uključenog rizika.

U okviru navedenog Zahtjeva Klijent mora zadovoljiti najmanje dva od tri navedena kriterija da bi se mogao kvalificirati za tretman profesionalnog ulagatelja:

- Klijent je na za njega mjerodavnom tržištu kapitala izvršio prosječno 10 transakcija u iznosu većem od 200.000,00 kuna po pojedinoj transakciji u svakom tromjesečju u zadnjih godinu dana;
- veličina Klijentova portfelja financijskih instrumenata prelazi 4 milijuna kuna te
- Klijent radi ili je radio u financijskom sektoru najmanje godinu dana na poslovima koji zahtijevaju znanje o planiranim transakcijama ili uslugama.

Ako se mali ulagatelj tretira kao profesionalni ulagatelj, to za njega kao Klijenta predstavlja ujedno i odricanje od više razine zaštite koja proizlazi iz pravila poslovnog ponašanja te eventualni gubitak razine zaštite i prava koju Klijentu omogućuje sustav zaštite ulagatelja.

3.3 KVALIFICIRANI NALOGODAVCI

Kvalificirani Nalogodavac je potkategorija profesionalnog ulagatelja. Kvalificiranim Nalogodavcima se smatraju:

- investicijska društva,
- kreditne institucije,
- osiguravajuća društva,
- društva za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom i otvoreni investicijski fondovi s javnom ponudom,
- društva za upravljanje mirovinskim fondovima i mirovinski fondovi,
- druge financijske institucije koje podliježu obvezi ishođenja odobrenja za rad ili čije je poslovanje uređeno propisima Republike Hrvatske,
- druge financijske institucije koje podliježu obvezi ishođenja odobrenja za rad ili čije je poslovanje uređeno propisima Europske unije ili države članice,
- osobe čije redovito poslovanje obuhvaća trgovanje za vlastiti račun s robom i/ili izvedenicama na robu, osim ako nisu uključene u grupu čija je osnovna djelatnost pružanje drugih investicijskih usluga u skladu sa ZTK-om,
- lokalna društva,
- nacionalne vlade i javna tijela za upravljanje javnim dugom i središnje banke te
- nadnacionalne organizacije.

Društvo može kvalificiranim Nalogodavcima pružati ove investicijske usluge i obavljati investicijske aktivnosti:

- zaprimanje i prijenos Naloga u svezi s jednim ili više financijskih instrumenata,
- izvršavanje Naloga za račun Klijenta,
- trgovanje za vlastiti račun te
- pomoćne usluge koje su izravno povezane s navedenim transakcijama.

Prilikom pružanja investicijskih i pomoćnih usluga te obavljanja investicijskih aktivnosti navedenih u prethodnoj točki Društvo nije dužno (temeljem članka 76. ZTK-a) pridržavati se obveza koje se odnose:

- na pravila poslovnog ponašanja;
- na izvještavanje Klijenta o uslugama koje mu je pružilo (uključujući i troškove vezane uz transakcije i usluge koje su izvršene za račun Klijenta);

- na vođenje evidencije koja uključuje dokumente kojima se uređuju međusobna prava i obveze između Klijenta i Društva;
- na razvrstavanje Klijenata u male ili profesionalne ulagatelje;
- na mjere i postupke koji omogućuju ažurno i korektno izvršavanje Naloga za račun Klijenta u odnosu na Naloge ostalih Klijenata, kako je definirano Politikom izvršavanja Naloga;
- na točno i neodgodivo evidentiranje podataka o izvršenju Naloga za račun Klijenta;
- na točno i neodgodivo alociranje Naloga izvršenih za račun Klijenta;
- na neodgodivo izvršavanje usporedivih Naloga za račun Klijenta prema vremenu prihvaćanja Naloga od strane Društva, osim ako to ne onemogućavaju prevladavajući uvjeti na tržištu ili osim ako interesi Klijenta ne nalažu drugačije postupanje;
- na neodgodivo obavještavanje Klijenta o svim značajnim poteškoćama vezanim uz uredno izvršavanje Naloga za račun Klijenta čim Društvo za njih sazna;
- na zabranu zlorabe informacije u svezi s još neizvršenim Nalogom Klijenta (za njegov račun) i poduzimanje svih razumnih postupaka u svrhu sprečavanja zlorabe takvih informacija od strane relevantnih osoba Društva;
- Kada je Društvo odgovorno za nadzor ili organizaciju namire izvršenog Naloga za račun Klijenta, obvezno je poduzeti sve razumne korake kako bi omogućilo da svi financijski instrumenti ili novčana sredstva Klijenta primljeni u namiri navedenog izvršenog Naloga budu pravovremeno i uredno isporučeni na račun odgovarajućega Klijenta,
- na izvršavanje Naloga po najpovoljnijim uvjetima za Klijenta, kako je definirano Politikom izvršavanja Naloga.

3.4 IZMJENA KATEGORIZACIJE KLIJENTA

Društvo na vlastitu inicijativu ili na zahtjev Klijenta može:

- Klijenta koji se smatra profesionalnim ulagateljem tretirati kao malog ulagatelja te
- Klijenta koji se može razvrstati kao kvalificirani Nalogodavac tretirati kao profesionalnoga ili malog ulagatelja.

Društvo može na zahtjev Klijenta:

- Klijenta koji se smatra malim ulagateljem tretirati kao profesionalnog ulagatelja pod uvjetom da isti ispunjava potrebne uvjete.

Izmjena kategorizacije Klijenta, tj. prelazak iz profesionalnoga u malog ulagatelja, odnosno iz kvalificiranoga Nalogodavca u profesionalnog ili maloga ulagatelja regulirana je Zahtjevom za promjenu kategorizacije profesionalnog ulagatelja odnosno kvalificiranog Nalogodavca. Navedena promjena može se odnositi na jednu ili više investicijskih/pomoćnih usluga ili transakcija, ili na jednu ili više vrsta proizvoda ili transakcija.

Izmjena kategorizacije Klijenta koji od maloga ulagatelja postaje profesionalni ulagatelj regulirana je Zahtjevom za promjenu kategorizacije maloga ulagatelja. Navedena promjena može se odnositi na sve investicijske/pomoćne usluge ili transakcije, ili na jednu ili više vrsta proizvoda ili transakcija koje Društvo pruža Klijentu.

Izmjena kategorizacije Klijenta koji od profesionalnog ulagatelja postaje kvalificirani Nalogodavac regulira se u pisanom obliku na inicijativu Klijenta ili na inicijativu Društva. Navedena izmjena može se odnositi isključivo na usluge i aktivnosti iz točke 3.3. ovoga Dokumenta.

Profesionalni ulagatelj dužan je izvijestiti Društvo o svakoj promjeni koja bi mogla utjecati na njegov status. Temeljem navedene obavijesti koju je poslao Klijent, odnosno ako Društvo utvrdi da Klijent više ne ispunjava uvjete propisane za profesionalnog ulagatelja, Društvo je dužno razvrstati ga i tretirati kao maloga ulagatelja te ga obavijestiti o navedenom razvrstavanju.

Društvo ističe i upozorava Klijenta kako razvrstavanje u maloga ulagatelja podrazumijeva višu razinu zaštite u odnosu na profesionalnoga ulagatelja, što se posebno očituje na način kako slijedi:

- Društvo je obvezno, prije nego što malom ulagatelju prvi put pruži uslugu, s istim sklopiti pisani Ugovor kojim se uređuju njihova međusobna prava i obveze;
- Društvo je obvezno, prije nego što s malim ulagateljem sklopi Ugovor, informirati maloga ulagatelja o ugovornim uvjetima te mu dati opće informacije kao što su naziv tvrtke, sjedište i poslovna adresa Društva, kao i informacije koje Klijentu omogućuju uspješan kontakt s Društvom, jezike na kojima Klijent može kontaktirati s Društvom te primati dokumente i druge podatke koje mu Društvo šalje, načine komunikacije koji se mogu upotrebljavati između Društva i Klijenta za slanje i primanje Naloga, izjavu da je Društvo ovlašteno za odgovarajuće poslove, kao i naziv i adresu za kontakt mjerodavnoga tijela koje je izdalo odobrenja za iste poslove, opseg, učestalost i vrijeme izvješćivanja Klijenta o uslugama koje je Društvo pružilo Klijentu sukladno odredbama ZTK-a, opis politike upravljanja sukobom interesa koji može biti u formi sažetka i slično;
- Društvo je Klijentima obvezno davati, slati ili distribuirati točne, jasne i razumljive podatke – uključujući i promidžbenu komunikaciju – na način da je vjerojatno da će ih dobiti mali ulagatelj;
- Društvo je obvezno informirati male ulagatelje o financijskim instrumentima;
- Kada je Društvo ovlašteno držati financijske instrumente ili novčana sredstva Klijenta, njegova je obveza – kada je to primjereno – malome ulagatelju pružiti informacije u svezi sa zaštitom financijskih instrumenata i novčanih sredstava Klijenata,
- Prilikom izvršavanja Naloga malog ulagatelja, Društvo je obvezno utvrditi postizanje najpovoljnijeg ishoda u odnosu na ukupne troškove transakcije, odnosno ukoliko se jedan financijski instrument može realizirati na više tržišta, Društvo će utvrditi na kojem se tržištu postiže najpovoljnije izvršenje te na isto u suglasnosti s Klijentom poslati Nalog na izvršenje;
- Društvo je obvezno malog ulagatelja informirati o cijenama i troškovima, što posebno uključuje ukupnu cijenu koju Klijent treba platiti za financijski instrument ili investicijske ili pomoćne usluge, uključujući sve povezane naknade, provizije, pristojbe i troškove, kao i sva davanja koja se plaćaju putem Društva; u slučajevima kada se bilo koji dio ukupne cijene iz prethodnog stavka mora platiti ili predstavlja iznos u stranoj valuti, mora Klijenta upozoriti na valutu koja je uključena zajedno s važećim tečajem i troškovima; Društvo je obvezno napomenuti da postoji mogućnost drugih troškova, kao što su porezi ili druga davanja povezana s transakcijom u svezi s financijskim instrumentom ili investicijskom uslugom koja mogu nastati za Klijenta, a koja se ne mogu platiti Društvu ili nisu nametnuta od strane Društva.

Nadalje, Društvo zadržava pravo donijeti odluku o neprihvatanju Zahtjeva Klijenta za promjenom kategorizacije iz maloga u profesionalnog ulagatelja kojim se isti želi odreći više razine zaštite koja proizlazi iz pravila poslovnog ponašanja i kakvu mali ulagatelj uživa u odnosu na profesionalnog ulagatelja.

Klijent može u svakom trenutku zatražiti višu razinu zaštite koja proizlazi iz pravila poslovnoga ponašanja.

4 FINANCIJSKI INSTRUMENTI

Financijski instrumenti jesu:

- prenosivi vrijednosni papiri,
- instrumenti tržišta novca,
- jedinice u subjektima za zajednička ulaganja, tj. udjeli u otvorenim investicijskim fondovima te
- izvedenice.

Sukladno ZTK-u, financijski instrumenti mogu se razvrstati na jednostavne i kompleksne financijske instrumente.

Jednostavni financijski instrumenti uključuju:

- dionice uvrštene za trgovanje na uređenome tržištu ili na istovjetnom tržištu treće države,
- obveznice ili druge oblike sekuritiziranog duga, osim onih obveznica ili drugih oblika sekuritiziranog duga u koje su ugrađene izvedenice različitih vrsta obveznica,
- instrumente tržišta novca te
- udjele u određenim investicijskim fondovima s javnom ponudom.

Financijski instrumenti koji ne pripadaju prethodno navedenim kategorijama smatrat će se kompleksnim financijskim instrumentima, osim ako nije drugačije propisano ZTK-om.

Rizici za ulagatelje u financijske instrumente

Rizici ulaganja u financijske instrumente najvažnije su okolnosti na koje Klijent mora obratiti pozornost prilikom donošenja odluke o kupnji ili prodaji financijskih instrumenata.

Glede kvantifikacije neizvjesnosti pri ulaganju, rizik se može definirati kao poznavanje nekog stanja u kojemu se kao posljedica neke odluke može pojaviti niz rezultata. Vjerojatnost ostvarivanja svakog rezultata može biti poznata ili može biti predmetom osobne procjene donositelja odluke, što je čest slučaj (u ovom slučaju ulagatelja i/ili izdavatelja). Sukladno odredbama ZTK-a, ne može se pretpostaviti da mali ulagatelj za razliku od profesionalnog ulagatelja posjeduje znanje i iskustvo potrebne za procjenu rizika u svezi s onim investicijskim uslugama ili transakcijama, ili vrstom transakcije ili proizvoda za koje je razvrstan kao mali ulagatelj.

Slijede opći rizici ulaganja u financijske instrumente.

1. Rizik države – rizik uvjetovan rejtingom nacionalnoga gospodarstva u svjetskom okruženju, u koji se ubrajaju:

- **rizik suvereniteta** – rizik izostanka sposobnosti i/ili volje otplate dospjeloga duga države,
- **politički rizik** – rizik neočekivanih političkih promjena i/ili nestabilnosti u državi; izvor nestabilnosti može biti promjena vlade, regulatornih tijela i/ili ostalih političkih subjekata,
- **ekonomski ili konjunkturni rizik** – rizik gubitka vrijednosti financijskog instrumenta uslijed recesije lokalnoga gospodarstva,
- **tečajni rizik** – rizik promjene deviznog tečaja; promjena tečaja može utjecati na povrat (smanjiti ga ili povećati) od ulaganja u stranoj valuti,
- **inflatorni rizik** – rizik pada vrijednosti financijskog instrumenta uslijed porasta opće razine cijena (inflacije),
- **rizik promjene zakonskih/poreznih propisa** – rizik znakovite promjene zakonskih i/ili poreznih propisa i/ili okvira poslovanja poduzeća na način koji negativno utječe na profitabilnost ulaganja u financijske instrumente i položaj ulagatelja te
- **rizik prijenosa (transfera) kapitala** – rizik nastupanja zabrane iznošenja kapitala izvan državnih granica.

2. Rizik izdavatelja – rizik uvjetovan čimbenicima izravno povezanim s pojedinim poduzećem koje izdaje financijske instrumente, u koji se ubrajaju:

- **kreditni rizik** – rizik pada ili potpunoga gubitka vrijednosti financijskog instrumenta uslijed pogoršanja boniteta, kreditnog rejtinga ili otvaranja stečaja nad izdavateljem,
- **rizik industrije** – rizik značajne negativne promjene okvira poslovanja poduzeća u pogledu konkurencije, tehnologije, standarda i slično,
- **upravljački rizik** – rizik neefikasne i destruktivne upravljačke strukture poduzeća koja negativno utječe na njegovu uspješnost,
- **operativni rizik** – rizik gubitka koji proizlazi iz neadekvatnih ili pogrešnih poslovnih procesa poslovnog subjekta, ljudskih propusta ili grešaka i internih sustava u obavljanju poslovnih aktivnosti te vanjskih događaja; uključuje rizik kvara na informatičkim sustavima, rizik prekida komunikacijskih veza između pružatelja usluge (npr. Društva), SKDD-a i/ili burze i/ili uređenih tržišta, prirodne katastrofe, prijevare,
- **rizik od neisplate dividende** – rizik da dioničko društvo neće isplatiti dividendu, što ovisi o odluci glavne skupštine dioničkog društva, kao i o poslovanju istoga te
- **ekološki rizik** – rizik nepovoljnog utjecaja na okoliš uslijed obavljanja poslovnih aktivnosti poduzeća.

3. Rizik financijskog instrumenta – rizik uvjetovan karakteristikama pojedinoga financijskog instrumenta u koji se ubrajaju:

- **rizik likvidnosti** – rizik nedovoljno brze mogućnosti kupnje ili prodaje financijskog instrumenta na sekundarnom tržištu kapitala, bez značajnoga gubitka vrijednosti uslijed smanjene atraktivnosti istog ili neefikasnosti tržišta,
- **tržišni rizik** – rizik promjene vrijednosti (povećanja ili smanjenja) financijskog instrumenta uslijed dnevnih promjena njihovih tržišnih cijena,
- **rizik psihologije tržišta** – rizik promjene vrijednosti financijskog instrumenta uslijed spekulativnih aktivnosti velikih investitora, odnosno velikih korporativnih akcija na burzi,

- **rizik promjene kamatnih stopa** – rizik smanjenja vrijednosti financijskog instrumenta uslijed promjene razine kamatnih stopa na tržištu u odnosu na kamatnu stopu/prinos na predmetni instrument,
- **rizik druge ugovorne stranke** – rizik pojedine ugovorne stranke/subjekta da druga ugovorna stranka/subjekt neće moći ispuniti svoje ugovorne obveze; ponekad se ova vrsta rizika naziva i rizikom od stečaja,
- **rizik namire** – rizik da će namira transakcije s financijskim instrumentom biti otežana ili sasvim nemoguća, tj. da druga ugovorna stranka neće isporučiti predmetni financijski instrument ili neće ispuniti svoju novčanu obvezu koja proizlazi iz transakcije,
- **rizik reinvestiranja** – rizik da će se budući novčani primici od pojedinoga financijskog instrumenta uložiti po nižem prinosu ili nižoj kamatnoj stopi od one koju nosi sâm financijski instrument,
- **rizik *timinga*** – rizik propuštanja povoljnih pomaka cijene financijskog instrumenta uslijed pogrešnog odabira trenutka za kupnju ili prodaju financijskog instrumenta te
- **rizik financijske poluge** – rizik financiranja kupnje financijskih instrumenata putem kredita; neovisno o vrsti imovine pri kojoj je izvor investiranja dobiven zaduživanjem, investicija u sebi sadrži povećan rizik od gubitaka. Naime, sama profitabilnost investicije ne utječe na obvezu vraćanja duga, već ga čak u određenom broju slučajeva može i povećati. S druge pak strane, troškovi takvog financiranja direktno utječu na smanjenje prinosa investicije.

Klijenti, osim gore navedenih rizika, trebaju obratiti pozornost i na rizike koji su opisani u nastavku ovoga materijala.

Diversifikacija se s vremenom dokazala kao način uspješne ravnoteže rizika ulaganja i ostvarenog prinosa. Diversificirano ulaganje predstavlja ulaganje u različite vrste financijskih proizvoda, različite rizičnosti – pa time i različite stope prinosa (kamate). Osobna imovina (ulaganje, uštedevina), koja je diversificirana (raspršena, kombinirana) u depozitima, stambenim štedionicama, životnom osiguranju, investicijskim fondovima i dionicama, pomaže u smanjenju ukupnog rizika ulaganja jer jedna vrsta investicije u određenom trenutku može ostvarivati zadovoljavajuće prinose, dok druga vrsta investicije ne ostvaruje zadovoljavajuće prinose. Naravno, diversifikacija ulaganja ne jamči potpunu sigurnost ulaganja. Ona samo smanjuje ukupan rizik ulaganja.

Za eventualne dodatne informacije o strategijama ulaganja molimo Klijenta da se obrati investicijskom savjetniku Društva.

4.1 PRENOSIVI VRIJEDNOSNI PAPIRI

Prenosivi vrijednosni papiri jesu one vrste vrijednosnih papira koje su prenosive na tržištu kapitala, kao što su dionice ili drugi vrijednosni papiri istog značaja koji predstavljaju udio u kapitalu ili članskim pravima u Društvu te potvrde o deponiranim dionicama, obveznice i druge vrste sekuritiziranog duga, uključujući i potvrde o deponiranim vrijednosnim papirima te svi ostali vrijednosni papiri koji daju pravo na stjecanje ili prodaju takvih prenosivih vrijednosnih papira ili na temelju kojih se može izvršavati plaćanje u novcu koje se utvrđuje na temelju prenosivih vrijednosnih papira, valuta, kamatnih stopa ili prinosa, robe, indeksa ili drugih mjernih veličina.

4.1.1 DIONICE

Dionice su vlasnički vrijednosni papiri koje izdaje dioničko društvo. Označavaju dio temeljnoga kapitala tog društva, a njima su izraženi članstvo imatelja i s njima povezana prava i obveze. Mogu glasiti na donositelja ili na ime. Dionice nemaju rok dospijeca.

Po sadržaju prava koja daju, dionice mogu biti redovite i povlaštene.

- **Redovite dionice** jesu dionice koje imatelju daju:
 - pravo glasa na glavnoj skupštini dioničara,
 - pravo na isplatu dijela dobiti društva (dividenda) te
 - pravo na isplatu dijela ostatka likvidacijske, odnosno stečajne mase društva.
- **Povlaštene dionice** jesu dionice koje imatelju daju neka povlaštena prava, primjerice pravo na dividendu u unaprijed utvrđenome novčanom iznosu ili u postotku od nominalnog iznosa dionice, pravo prvenstva pri isplati dividende, isplati ostatka likvidacijske, odnosno stečajne mase te druga prava u skladu sa zakonom i statutom društva.

Povlaštena dionica može biti kumulativna i participativna:

- kumulativna povlaštena dionica daje imatelju dionice, u skladu s odlukom o izdavanju dionica, pravo naplate kumuliranih neisplaćenih dividendi prije isplate dividendi imateljima redovitih dionica;
- participativna povlaštena dionica daje imatelju dionice, u skladu s odlukom o izdavanju dionica, pravo osim određene dividende naplatiti i dividendu koja pripada imateljima redovitih dionica.

Dioničko društvo može izdati dionice s nominalnim iznosom i dionice bez nominalnog iznosa.

- **Dionice s nominalnim iznosom** jesu dionice na kojima je označen iznos njihove nominalne vrijednosti u odnosu na nominalni temeljni kapital dioničkoga društva. Nominalni iznos dionice nije pokazatelj stvarne tržišne vrijednosti dionica. Stvarna vrijednost dionice utvrđuje se načelom ponude i potražnje na tržištu kapitala i vrijedi onoliko koliko vam je za nju netko u trenutku prodaje spreman platiti.

Nominalni iznos dionice ne može biti manji od 10 kuna. Nominalni iznosi dionica koji su veći od nominalnog iznosa moraju glasiti na iznose koji su višekratnici 10 kuna.

- **Dionice bez nominalnog iznosa** jesu dionice na kojima nije označen iznos nominalne vrijednosti u odnosu na nominalni temeljni kapital dioničkoga društva. Javlja se termin temeljni kapital društva po dionici. Udio u temeljnom kapitalu određuje se brojem dionica.

Rizici ulaganja u dionice

Stupanj rizika kod ulaganja u dionice ovisi o pravima koja dionice donose imatelju te o kvaliteti (bonitetu) izdavatelja, ali i o općem stanju na tržištu kapitala.

Osim svih navedenih općih rizika, rizici koji su posebno povezani s dionicama jesu:

- **Kreditni rizik** – u slučaju stečaja i likvidacije dioničkog društva vlasnici redovitih dionica bit će na zadnjem mjestu pri raspodjeli preostale imovine (tek nakon što se iz stečajne mase namire svi ostali vjerovnici). Posljedično, vrijednost dionica predmetnog poduzeća može se značajno smanjiti ili se u potpunosti izgubiti, što može rezultirati potpunim gubitkom ulaganja za ulagatelja.
- **Tržišni rizik** – cijena dionice ili tržišna vrijednost dionice koja se formira na burzi ovisno o ponudi i potražnji može značajno fluktuirati, osobito kratkoročno, budući da na navedenu cijenu može utjecati niz domaćih i međunarodnih čimbenika kao što su primjerice rezultati poslovanja dioničkog društva, očekivanja vezana uz buduće poslovanje te opći gospodarski i politički uvjeti. Tržišna vrijednost dionice ne utvrđuje se jednom zauvijek, već se neprestano mijenja i uvijek iznova definira.
- **Rizik likvidnosti** – dionicama se u pravilu trguje na organiziranim tržištima (burzama), a njihova cijena formira se temeljem ponude i potražnje. Ukoliko se ponuda i/ili potražnja za pojedinu dionicu značajno smanji ili u potpunosti iščezne (to se, u pravilu, događa tijekom tržišnih poremećaja, kriza i sl.), utrživost tih dionica također se smanjuje dovoljno brzo i bez značajnoga gubitka vrijednosti, a u ekstremnim slučajevima dionice mogu postati potpuno neutržive. Općenito, dionice uvrštene u niže burzovne kotacije manje su likvidne od dionica koje su uvrštene u više burzovne kotacije.
- **Rizik neisplate dividende** – rizik da dioničko društvo neće isplatiti dividendu, ovisno o odluci glavne skupštine dioničkog društva, kao i poslovanju istoga.

Što je veći potencijalni povrat na ulaganje, to je veći rizik koji preuzima ulagatelj. Nastupanje jednog i/ili više navedenih rizika može uzrokovati velike gubitke za ulagatelja, čak i gubitak cijelog ulaganja.

4.1.2 OBVEZNICE

Obveznice su dugoročni dužnički vrijednosni papiri koje izdaju države, lokalne samouprave, banke i tvrtke kako bi financirale dugoročne investicije. Izdavanjem obveznica, izdavatelj istih obvezuje se vlasniku, odnosno imatelju obveznica isplatiti određen novčani iznos (kamatu i glavnici) na način i sukladno uvjetima pod kojima je ista izdana.

Obveznice je moguće podijeliti prema njihovim brojnim karakteristikama, a najčešće na način kako slijedi:

- **Prema izdavatelju:**
 - državne – izdavatelj je država, točnije ministarstvo financija ili državna riznica,

- municipalne – izdavatelj je jedinica lokalne uprave ili samouprave te
 - korporacijske – izdavatelj je poduzeće.
- **Prema kamatnoj stopi:**
 - obveznice bez isplate kamate (kupona),
 - obveznice s nepromjenjivom kamatnom stopom (kuponom) – kamatna stopa ne mijenja se od izdavanja do dospjeća te
 - obveznice s promjenjivom kamatnom stopom (kuponom) – kamatna stopa mijenja se, tj. prilagođava tržišnoj kamatnoj stopi određenom učestalošću (mjesečno, tromjesečno, polugodišnje i godišnje).
 - **Prema otplati glavnice:**
 - obveznice s jednokratnim dospjećem glavnice – izdavatelj glavnice otplaćuje po njezinom dospjećem te
 - obveznice s amortizirajućom otplatom glavnice.

Obveznice se također mogu izdati u različitim valutama, mogu biti različite ročnosti (najčešće 3 – 10 godina), mogu biti neosigurane ili osigurane (npr. jamstvom), što ih čini vrlo prilagodljivim instrumentom financiranja za izdavatelja. Obveznicama se uobičajeno trguje na organiziranim tržištima, ali i izravno između pojedinih sudionika na tržištu (tzv. OTC-trgovanje).

Rizici ulaganja u obveznice

Rizici vezani uz obveznice uključuju:

- **Kreditni rizik** – vjerojatnost da izdavatelj obveznice neće biti u mogućnosti podmiriti svoje dospjele obveze temeljem izdane obveznice. Ovaj rizik nastupa u slučaju insolventnosti, tj. u slučaju stečaja izdavatelja. Stoga ulagatelj mora procijeniti bonitet izdavatelja te istome prilagoditi svoja očekivanja prinosa. Općenito, što je lošiji bonitet izdavatelja, traženi prinos bit će viši i obratno. Dakle, obveznice najvišeg boniteta, a time i najviše sigurnosti (i najnižeg prinosa) u pravilu su državne obveznice; slijede municipalne obveznice, a potom korporacijske.
- **Rizik promjene kamatnih stopa** – vjerojatnost promjene kamatne stope na tržištu u odnosu na kamatnu stopu na obveznicu. Promjene kamatnih stopa na tržištu obratno su proporcionalne od promjena cijene obveznice. Primjerice, ukoliko kamatna stopa na tržištu poraste više od kamatne stope na obveznicu, cijena obveznice će se smanjiti i obratno. Što kamatna stopa na obveznicu više i duže odstupa od tržišne kamatne stope, utjecaj na cijenu obveznice bit će izraženiji. Ovaj rizik najizraženiji je kod obveznica bez isplate kamate, nešto manje izražen kod obveznica s nepromjenjivom kamatnom stopom, a najmanje izražen kod obveznica s promjenjivom kamatnom stopom. Obveznice s duljim dospjećem općenito će biti više izložene riziku promjene kamatnih stopa, nego obveznice s kraćim dospjećem.
- **Tečajni rizik** – vjerojatnost da će se smanjiti vrijednost obveznica koje su denominirane u jednoj valuti ili uz valutnu klauzulu, a izražene u drugoj valuti uslijed promjene tečaja tih dviju valuta. Primjerice, kunska protuvrijednost ulaganja u obveznice u eurima s valutnom klauzulom smanjit će se ukoliko se smanji tečaj EUR/kn (tj. kn aprecira) i obratno.
- **Tržišni rizik** – rizik pada tržišne vrijednosti (cijene) obveznice uslijed uobičajenih periodičnih kretanja ponude i potražnje na tržištu kapitala. Na ponudu i potražnju, a time i na cijenu obveznice mogu, primjerice, utjecati promjena kreditnog rejtinga (boniteta) izdavatelja, promjene kamatnih stopa, vjerojatnost prijevremenog otkupa obveznice od strane izdavatelja itd..
- **Rizik likvidnosti** – vjerojatnost da će ulagatelj brzo i/ili bez većih gubitaka vrijednosti moći kupiti ili prodati obveznicu. Likvidnost obveznica ovisi o izdavatelju, ukupnom iznosu izdanja, preostalom vremenu do dospjeća, raznolikosti i brojnosti imatelja obveznice, općim tržišnim uvjetima i slično. S obzirom na to da ponuda i potražnja uvjetuju likvidnost, ne postoji jamstvo da će ulagatelj u željenom trenutku moći kupiti ili prodati pojedinu obveznicu.

4.2 INSTRUMENTI TRŽIŠTA NOVCA

Instrumenti tržišta novca jesu kratkoročni dužnički instrumenti kojima se uobičajeno trguje na tržištu novca i koji imaju rok dospjeća do 364 dana.

Instrumenti tržišta novca uključuju:

- **Trežorske zapise** – financijski instrumenti koje izdaje Ministarstvo financija Republike Hrvatske s rokovima dospjeća od 91, 182 i 364 dana s denominacijom od 100.000,00 kuna ili 1.000,00 eura, ukoliko

je planirani iznos izdanja izražen u eurima. Upisuju se na aukcijama koje objavljuje Ministarstvo financija Republike Hrvatske. U primarnoj aukciji prodaju se uz diskont, a kasnije se njima trguje na sekundarnom tržištu.

- **Blagajničke zapise** – prenosivi financijski instrumenti s uobičajenim rokom dospjeća od 35 dana. Izdaju ih državni trezori (ministarstva financija), državne agencije ili centralne banke. Blagajničke zapise u Republici Hrvatskoj izdaje Hrvatska narodna banka. Dužnički su instrumenti za održavanje likvidnosti. Smatraju se "nerizičnim" instrumentom, a njihove su glavne karakteristike sigurnost i umjereni prihod.
- **Komercijalne zapise** – prenosivi financijski instrumenti koje izdaju društva (izdavatelj), na ime, u nematerijaliziranom obliku. Omogućuju podmirenje kratkoročnih potreba društva tako da izdavatelj, ovisno o situaciji na tržištu, izdaje tranše zapisa koje su unutar limita uspostavljenog programa. Komercijalni je zapis najčešće neosigurani financijski instrument. Program izdavanja komercijalnih zapisa jest program financiranja kratkoročnih potreba društva unutar kojega je istom omogućeno izdavanje tranši komercijalnih zapisa različitih ročnosti, dospjeća i denominacije do maksimalnog ukupnog iznosa predviđenog programom. Komercijalne zapise izdaju poduzeća različitog boniteta pa su stoga komercijalni zapisi nesigurniji instrument negoli trezorski ili blagajnički zapisi.
- **Certifikate o depozitu** – prenosivi financijski instrumenti kojima banke pribavljaju kratkoročna novčana sredstva. Certificate o depozitu banke "prodaju" emitirajući njihova izdanja u velikim iznosima ili ih izdaju na temelju depozita. U Republici Hrvatskoj ne trguje se certifikatima o depozitu.

Instrumenti plaćanja ne smatraju se instrumentom tržišta novca, odnosno prenosivim vrijednosnim papirima.

Rizici ulaganja u instrumente tržišta novca

Ulagatelj koji ulaže u instrumente tržišta novca izložen je svim općim rizicima ulaganja u financijske instrumente. Međutim, posebnu pažnju potrebno je posvetiti procjeni ovih rizika:

- **Kreditni rizik** – vjerojatnost da izdavatelj instrumenta tržišta novca neće biti u mogućnosti podmiriti svoje dospelje obveze koje proizlaze iz instrumenta. Spomenuta vjerojatnost bit će veća što je kreditni rejting, odnosno bonitet predmetnog izdavatelja niži/lošiji. Što je veći kreditni rizik, premija rizika treba biti veća, a time i prinos koji ulagatelj očekuje na financijski instrument.
- **Rizik likvidnosti** – za instrumente tržišta novca, u pravilu, ne postoje organizirana sekundarna tržišta, pa se isti stoga najčešće drže do dospjeća. Ukoliko ulagatelj želi prodati takav instrument, ne postoji jamstvo da će mu to uspjjeti brzo i bez značajnoga gubitka vrijednosti.
- **Tečajni rizik** – vjerojatnost da će se smanjiti vrijednost financijskog instrumenta denominiranog u jednoj valuti ili uz valutnu klauzulu, a izraženog u drugoj valuti uslijed promjene tečaja tih dviju valuta. Primjerice, kunska protuvrijednost ulaganja u komercijalni zapis u eurima s valutnom klauzulom smanjit će se ukoliko se tečaj EUR/kn smanji (tj. kn aprecira) i obratno.

4.3 UDJELI U INVESTICIJSKIM FONDOVIMA

Otvoreni investicijski fond (open-end) s javnom ponudom jest zasebna imovina bez pravne osobnosti, koju uz odobrenje nadležne institucije osniva društvo za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima, u svrhu prikupljanja novčanih sredstava javnom ponudom udjela u fondu, čija se sredstva ulažu u skladu s odredbama zakona. Imovina fonda podijeljena je na neograničen broj udjela. Imatelji udjela u navedenom fondu imaju pravo, osim prava na razmjerni udio u dobiti fonda, u svako doba zahtijevati isplatu udjela i na taj način istupiti iz fonda.

Zatvoreni fondovi (closed-end) su vrsta investicijskih fondova koji imaju određen broj udjela, kojim upravlja društvo za upravljanje zatvorenim investicijskim fondom. Imovina zatvorenih investicijskih fondova podijeljena je na dionice kojima se trguje na organiziranim tržištima. Njihova cijena se određuje prema tržišnoj vrijednosti, ovisno temeljem trenutne ponude i potražnje. Prilikom osnivanja zatvorenog fonda novčana sredstva se prikupljaju javnom prodajom dionica.

Temeljni dokumenti svakog investicijskog fonda s kojim bi se trebao upoznati svaki ulagatelj prije ulaganja u udjele fonda, a koji definiraju karakteristike pojedinog fonda, uključujući i limite ulaganja, odnosno rizičnost instrumenata u koje se ulažu prikupljena sredstva ulagatelja, jesu prospekt i statut.

S obzirom na karakteristike, postoje razne vrste investicijskih fondova s javnom ponudom, kao što su primjerice:

- **Dionički fond** – vrsta investicijskog fonda koji sredstva ulaže primarno u dionice različitih društava. Zbog promjenjive prirode dionica, ulaganje u fond nosi veći rizik, ali je realna mogućnost ostvarenja većeg prinosa.
- **Novčani fond** – vrsta investicijskog fonda koji sredstva primarno ulaže u instrumente novčanog tržišta koji imaju minimalni rizik (depoziti, trezorski zapisi, blagajnički zapisi, komercijalni zapisi).

- **Obveznički fond** – vrsta investicijskog fonda koji sredstva primarno ulaže u obveznice različitih izdavatelja. Prinosi fondova su stabilni uza smanjen rizik radi sigurnosti obveznica.
- **Mješoviti fond** – vrsta investicijskih fondova koji ulažu u razne vrste financijske imovine na temelju omjera propisanih prospektom i statutom fonda. Najčešći su podjednaki omjeri ulaganja u obveznice i dionice. Takav fond privlači ulagatelje koji žele ostvariti veći prinos kao kod dionica uz stabilnost kakvu imaju obveznice.
- **Indeksni fond** – investicijski fond koji kopira sastav nekog indeksa doslovno ili samo ulaže u nekoliko dionica zastupljenih u indeksu. To je pasivna strategija ulaganja.

Rizici ulaganja u investicijske fondove s javnom ponudom

Osim općenitih rizika, najvažniji rizici ulaganja jesu:

- **Kreditni rizik** – vjerojatnost da izdavatelj financijskog instrumenta koji je uključen u imovinu fonda ili osoba s kojom investicijsko društvo u svoje ime, a za račun fonda, sklapa poslove na financijskim tržištima, neće u cijelosti ili djelomično podmiriti svoje obveze, što bi negativno utjecalo na likvidnost i vrijednosti imovine fonda.
- **Valutni rizik** – imovina fonda može se uložiti u financijske instrumente denominirane u različitim valutama (npr. kuna, euro, američki dolar, švicarski franak, japanski jen), čime je taj dio imovine izložen riziku promjene tečaja pojedine valute u odnosu na obračunsku valutu u kojoj se mjeri prinos na ulaganje u fondu. Postoji rizik deprecijacije (rasta tečaja) i aprecijacije (pada tečaja) tih valuta, što može utjecati na rast ili pad vrijednosti udjela u fondu.
- **Rizik promjene kamatnih stopa** – predstavlja vjerojatnost da će prinos do dospelja kupljenih dužničkih vrijednosnih papira porasti, odnosno da će u trenutku kada se dužnički vrijednosni papir treba unovčiti biti veći od onog uz koji je kupljen, a što će za posljedicu imati gubitak.
- **Tržišni rizik** – imovina fonda koja je uložena u financijske instrumente kojima se trguje na tržištima izložena je dnevnim promjenama cijena, što utječe na rast ili pad vrijednosti imovine, odnosno netovrijednosti udjela.
- **Rizik likvidnosti** – vjerojatnost da će fond imati poteškoće pri pronalaženju sredstava za namiru obveza povezanih s povlačenjem udjela iz fonda ili financijskim instrumentima zbog nemogućnosti brze prodaje financijske imovine po cijeni približno jednakoj fer vrijednosti te imovine ili pri prodaji željene količine nekog instrumenta u željenom trenutku.
- **Rizik promjene zakonskih/poreznih propisa** – rizik značajne promjene zakonskih i/ili poreznih propisa na način koji negativno utječe na profitabilnost ulaganja u financijske instrumente i položaj ulagatelja. Ovaj rizik posebno je važan ukoliko ulagatelj ulaže u strane investicijske fondove čiji zakonski, a posebice porezni tretman može biti bitno drugačiji od onoga domaćih investicijskih fondova i time znatno utjecati na isplativost ulaganja.

4.4 IZVEDENICE

U izvedenice, koje se smatraju složenim financijskim instrumentima, ubrajaju se:

- opcije (*options*), budućnosnice (*futures*), zamjene (*swaps*), kamatni unaprijedni ugovori (*forward rate agreements*) i bilo koji drugi izvedeni financijski instrumenti koji se odnose na vrijednosne papire, valute, kamatne stope ili prinose te drugi izvedeni financijski instrumenti, financijski indeksi ili financijske mjere koje se mogu namiriti fizički ili u novcu;
- opcije, budućnosnice, zamjene, kamatni unaprijedni ugovori i bilo koji drugi izvedeni financijski instrumenti koji se odnose na robu, a moraju se namiriti u novcu ili se mogu namiriti u novcu na zahtjev jedne od ugovornih stranaka (osim iz razloga neplaćanja ili drugih razloga za raskid Ugovora);
- opcije, budućnosnice, zamjene i bilo koji drugi izvedeni financijski instrumenti koji se odnose na robu, a mogu se namiriti fizički pod uvjetom da se njima trguje na uređenom tržištu i/ili na multilateralnoj trgovinskoj platformi;
- opcije, budućnosnice, zamjene, unaprijedni ugovori i bilo koji drugi izvedeni financijski instrumenti koji se odnose na robu, a mogu se namiriti fizički, koji nisu navedeni u alineji 3. podtočke d. ove točke i nemaju komercijalnu namjenu, koji imaju karakteristike drugih izvedenih financijskih instrumenata, uzimajući između ostalog u obzir činjenicu poravnavaju li se i namiruju putem priznatih klirinških organizacija ili podliježu redovitom maržnom pozivu (*margin call*);
- izvedeni instrumenti za prijenos kreditnoga rizika;
- financijski ugovori za razlike (*financial contract for differences*) te

- opcije, budućnosnice, zamjene, kamatni unaprijedni ugovori i bilo koji drugi izvedeni financijski instrumenti koji se odnose na klimatske varijable, vozarine, emisijske kvote ili stope inflacije, ili druge službene ekonomske statističke podatke, a moraju se namiriti u novcu ili se mogu namiriti u novcu na zahtjev jedne od ugovornih stranaka (osim iz razloga neplaćanja ili drugih razloga za raskid ugovora), kao i bilo koji drugi izvedeni financijski instrumenti koji se odnose na imovinu, prava, obveze, indekse i mjere koje nisu navedene u ovoj točki, a koji imaju značajke drugih izvedenih financijskih instrumenata uzimajući, između ostalog, u obzir činjenicu trguje li se njima na uređenom tržištu i/ili na multilateralnoj trgovinskoj platformi i poravnavaju li se i namiruju putem priznatih klirinških organizacija ili pak podliježu redovitom maržnom pozivu.

Rizici ulaganja u izvedenice

Osim općenitih rizika, najvažniji rizici ulaganja jesu:

- **Pozicijski rizik (vrsta tržišnog rizika)** – rizik gubitka zbog promjene cijene (povećanja ili smanjenja) financijskog instrumenta, odnosno u slučaju financijskog instrumenta izvedenoga iz promjene cijene odnosne varijable.

Opći pozicijski rizik – rizik gubitka na temelju promjene cijene financijskog instrumenta uslijed promjene razine kamatnih stopa ili većih promjena na tržištu kapitala, neovisno o bilo kojoj specifičnoj karakteristici toga financijskog instrumenta.

Specifični pozicijski rizik – rizik gubitka na temelju promjene cijene financijskog instrumenta uslijed činjenica koje se odnose na njegova izdavatelja, odnosno u slučaju izvedenoga financijskog instrumenta, uslijed činjenica koje se odnose na izdavatelja temeljnoga financijskog instrumenta.

- **Rizik namire** koji uključuje i **rizik druge ugovorne stranke** – rizici gubitaka na temelju neispunjavanja obveza druge ugovorne stranke.
- **Tečajni rizik** – rizik gubitaka koji nastaje zbog promjene tečaja valuta.
- **Robni rizik** – rizik gubitka koji nastaje zbog promjena cijena robe.
- **Kreditni rizik** – rizik gubitka koji nastaje zbog neispunjavanja novčane obveze.
- **Rizik likvidnosti** – rizik gubitka koji nastaje zbog postojeće ili očekivane nemogućnosti investicijskoga društva da podmiri svoje novčane obveze u roku dospijeaća.

5 PROCJENA PRIKLADNOSTI

Prilikom pružanja investicijskih usluga (osim usluge upravljanja portfeljem i investicijskog savjetovanja), Društvo je dužno, temeljem podataka koje joj dostavi Klijent, izraditi profil o znanju i iskustvu (potencijalnoga) Klijenta – malog ulagatelja na području ulaganja (uzimajući u obzir prirodu Klijenta, prirodu i opseg usluga, vrstu i složenost proizvoda i/ili transakcije te uključene rizike) kako bi ocijenila je li prikladan proizvod (i/ili investicijska usluga) koji mu se nudi ili koji sâm traži od Društva.

U slučaju (potencijalnoga) Klijenta – profesionalnog ulagatelja ili kvalificiranoga Nalogodavca, Društvo može razumno pretpostaviti da isti ima potrebna znanja i iskustvo za procjenu rizika u svezi s onim investicijskim uslugama ili transakcijama, ili vrstama transakcija ili proizvoda za koje je razvrstan kao profesionalni ulagatelj.

Navedeni profil o znanju i iskustvu (potencijalnoga) Klijenta – malog ulagatelja mora sadržavati ove podatke:

- osnovne podatke o (potencijalnom) Klijentu,
- vrstu usluge, transakcija i financijskih instrumenata koji su poznati (potencijalnom) Klijentu,
- prirodu, volumen i učestalost transakcija (potencijalnoga) Klijenta s financijskim instrumentima i razdoblje u kojem su izvršene,
- zvanje i trenutačno zanimanje (potencijalnoga) Klijenta te
- određenu vrstu proizvoda ili investicijske usluge koju Društvo nudi (potencijalnom) Klijentu, ili koju (potencijalni) Klijent sâm traži od Društva.

Profil se izrađuje na temelju propisanog obrasca Društva, Upitnika za procjenu prikladnosti investicijske usluge, koji je svakome Klijentu ili potencijalnom Klijentu dostupan prilikom ugovaranja navedenih usluga i aktivnosti.

Ako Društvo na temelju prikupljenih podataka od (potencijalnog) Klijenta procijeni da neki proizvod ili usluga nisu prikladni za (potencijalnoga) Klijenta, odnosno ako Društvo zbog nedostatka potrebnih podataka nije u mogućnosti utvrditi je li neki proizvod (i/ili usluga) prikladan za (potencijalnoga) Klijenta, upozorit će ga na to. U spomenutom drugom slučaju, kada Društvo nije u mogućnosti utvrditi je li neki proizvod (i/ili usluga) prikladan za (potencijalnoga) Klijenta, postoji mogućnost da navedeni proizvod (i/ili usluga) nije prikladan za njega te da isti može biti izložen rizicima koji prelaze granice njegova znanja i iskustva i/ili eventualno nema dovoljno znanja i iskustva da ih ispravno procijeni i/ili kontrolira u svrhu minimiziranja njegovih posljedica po njega. Ako se Klijent i nadalje želi koristiti investicijskom uslugom na vlastitu odgovornost, dužan je potpisati Izjavu o namjeri korištenja investicijske usluge na vlastitu odgovornost, koja se nalazi u okviru Upitnika za procjenu prikladnosti investicijske usluge.

Investicijske usluge koje se sastoje isključivo od zaprimanja i prijenosa i/ili izvršavanja Naloga za račun Klijenta, s ili bez pomoćnih usluga, Društvo može pružati i bez prikupljanja podataka i/ili davanja navedene procjene ako su ispunjeni svi ovi uvjeti:

- Usluge se odnose na:
 - dionice uvrštene za trgovanje na uređenom tržištu ili na istovjetnom tržištu treće države ili
 - instrumente novčanog tržišta ili
 - obveznice ili druge oblike sekuritiziranoga duga, osim onih obveznica ili sekuritiziranog duga u koje su ugrađene izvedenice ili
 - udjele u otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom ili
 - ostale jednostavne financijske instrumente.
- Usluga se pruža na inicijativu (potencijalnoga) Klijenta.
- (Potencijalni) Klijent jasno je obaviješten o tome da prilikom pružanja navedenih usluga Društvo nije dužno obaviti procjenu jesu li instrumenti ili usluge prikladni za Klijenta te da Klijent stoga ne uživa zaštitu u skladu s mjerodavnim pravilima poslovnog ponašanja.

Smatra se da usluga nije pružena na inicijativu Klijenta u slučaju kada Klijentov zahtjev za pružanjem usluge proizlazi iz individualne komunikacije izvršene od strane ili u ime Društva prema Klijentu, a koja sadrži poziv ili je usmjerena na to da utječe na Klijenta u svezi s određenim financijskim instrumentom ili određenom transakcijom.

Smatra se da je usluga pružena na inicijativu Klijenta, unatoč tome što Klijent zahtijeva pružanje usluge na temelju svih oblika komunikacije u kojima je sadržana promidžba ili ponuda financijskih instrumenata, izvršenih na bilo koji način koji je po svojoj prirodi općenit i upućen javnosti, većoj skupini ili vrsti (potencijalnih) Klijenata.

6 MJESTA IZVRŠENJA NALOGA

Podaci o mjestima izvršenja Naloga nalaze se u okviru Politike izvršavanja Naloga koja se, između ostaloga, nalazi i na internetskoj stranici Društva (www.momentum-brokeri.hr) kao i u prostorijama Društva. Za dodatne podatke o mjestima izvršenja Naloga potrebno je obratiti se Društvu.

7 TROŠKOVI I IZDACI

Svi podaci o troškovima i povezanim izdacima navedeni su u Cjeniku svake od financijskih usluga i aktivnosti koje Društvo pruža i obavlja te koji je svakome Klijentu ili potencijalnom Klijentu dostupan prilikom ugovaranja navedenih usluga i aktivnosti.

UPRAVA DRUŠTVA